

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Колонтаєвська Світлана Володимирівна

викладач-стажист

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

м.Умань, Україна

skolontay@ukr.net

Вступ. У статті розкрито сутність поняття «культура поведінки», визначено структуру, зміст, особливості і педагогічні умови формування культури поведінки дітей старшого дошкільного віку.

Мета роботи. Визначити особливості виховання культури поведінки дітей старшого дошкільного віку.

Матеріали і методи. Проблема виховання культури поведінки підростаючого покоління є однією з головних на сучасному етапі розвитку людства. Зниження культурно-морального рівня суспільства зумовлює необхідність створення нових підходів і способів виховання культури поведінки особистості, особливо в контексті загальнолюдських цінностей і норм поведінки. Фундамент культури поведінки закладається в старшому дошкільному віці, що визначає подальший гармонійний розвиток особистості і суспільства загалом. Про це йдеться у державних документах про освіту (Закони України «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти, Концепція національного виховання).

До проблеми формування культури поведінки дітей старшого дошкільного віку, яка є актуальною сьогодні, звертались багато вчених та педагогів: Петеріна С.В., Яковенко Т., Ходонецькіх З., Теплюк С., Островська, Єрофєєва, Барахтова, Юдіна, Ричашкова та ін., які стверджують, що цьому питанню приділяють недостатню увагу. Причина бачиться в тому, що дорослі ще самі не до кінця усвідомили значущість самого поняття «культура поведінки» особливо зараз, у перехідний період, коли основні складові морального виховання зазнають деяких змін.

Результати і обговорення. Формування загальної культури у дитини, аспектом якої є культура поведінки, – головна мета виховання у дошкільному віці, оскільки процес виховання культури поведінки, починаючи з дошкільного віку, пов'язаний з періодом початкової соціалізації особистості.

Культура поведінки - сукупність корисних стійких форм щоденної поведінки у побуті, спілкуванні, різних видах діяльності. До поняття «культура поведінки» входять уміння і навички, що сприяють розвитку культури розумової і фізичної праці, особиста гігієна, ряд звичок, пов'язаних із ставленням до інших людей: ввічливість, турботливість, уважність, тактовність, делікатність. Норми, які повинні стати звичними формами культури поведінки дитини, мають у своїй основі такі моральні цінності, як гуманність, милосердя, доброзичливість, працелюбство, правдивість, чесність. З ранніх літ необхідно виховувати повагу дитини до народного етикету: вітатися, допомагати тим, хто цього потребує, відвідувати хворого, починати день доброю справою та ін.

Культура поведінки – це почуття високої людської гідності, яке визначає поведінку людини в різних умовах: у дитсадку, вдома, на вулиці, на очах у всіх і наодинці із собою.

Формування культури поведінки дітей дошкільного віку відбувається в умовах поступового розширення соціального середовища. Найбільш авторитетною фігурою залишається дорослий на оцінку якого дитина орієнтується у власних діях і вчинках, а вже надалі розширюються взаємини з однолітками. Науковці у структурі поняття «культура поведінки» дітей дошкільного віку виділяють такі компоненти: 1. Емоційно-мотиваційний компонент - розвиток у дітей певних особистісних якостей, які зумовлюють моральну поведінку; уміння орієнтуватися на почуття, емоційні стани іншої людини; розуміння власних почуттів, емоційних станів, їх причин; позитивне сприймання довкілля, моральні мотиви, потреби, інтереси. 2. Когнітивний компонент - наявність елементарних знань та уявлень про себе як особистість та інших людей, про навколишній світ, здобутки світової і національної культур та формування на основі цих знань морально-естетичних ідеалів, цінностей, переконань. 3. Праксичний компонент - наявність у дитини певних умінь та

навичок моральної поведінки, здатності коригувати власну поведінку відповідно до конкретних умов, узгоджуючи її з поведінкою однолітків через самопорівняння, прагнення діяти відповідно до норм та вимог суспільства.

У змісті культури поведінки дошкільнят можна виділити наступні компоненти: культурно-гігієнічні навички (акуратність, охайність тіла, зачіски, одягу, взуття, культура їжі, поведіння за столом); культура діяльності (вміння тримати в порядку місце, де працює, грається, вчиться, звичка доводити до кінця почату справу, бережно ставитися до речей, іграшок, книг та ін.); культура спілкування (використання норм і правил спілкування та спільної діяльності з дорослими та однолітками на основі доброзичливості, поваги, ввічлива поведінка у громадських місцях тощо).

Виховання культури поведінки неможливе без правильно організованого режиму занять, ігор, художньої діяльності, розвитку пізнавальних інтересів дітей, їх прагнення до спілкування. Важлива при цьому злагодженість закладу дошкільної освіти і сім'ї, забезпечити єдність їх вимог до культури поведінки дітей. Закріплення форм поведінки, перетворення їх на звичку і потребу відбувається на основі позитивного емоційного ставлення до відповідних дій, а також до дорослого, який переконує у їх доцільності. Відчуваючи довіру до дорослого, вбачаючи у ньому приклад врівноваженості, ввічливості, справедливості ставлення до людей, дитина усвідомлює значущість такої поведінки і прагне наслідувати її. Про це завжди повинні пам'ятати і вихователі дитячого саду і батьки. «Ваша поведінка - сама вирішальна річ. Не думайте, що ви виховуєте дитину тільки тоді, коли з ним розмовляєте, або повчаєте його, або наказуєте йому. Ви виховуєте його в кожен момент вашого життя, навіть тоді, коли вас немає вдома. Як ви одягаєтеся, як ви розмовляєте з іншими людьми і про інших людей, як ви радієте, або сумуєте, як ви поводитися з друзями і з ворогами, як ви смієтеся, читаєте газету, - усе це має для дитини велике значення», говорив А. С. Макаренко.

Для ефективності та результативності роботи щодо виховання культури поведінки в дитячому садку та в дома потрібні певні позитивні умови, а саме: авторитет і культура вихователів та батьків (.допомога, довіра, любов, порада,

ласка, щирий інтерес до дитячих починань); позитивний настрій (атмосфера доброзичливості, активна змістовна діяльність); взаємозв'язок сім'ї та закладу дошкільної освіти; дотримання точного режиму; правильно організована обстановка (цікава, пізнавальна наочність, дидактично-методичні матеріали, іграшки).

Висновки. Виховувати культуру поведінки – це означає постійно турбуватися про те, щоб у дітей зростала культура людських відносин, щоб ставала щедрою на ласку, добро, увагу, допомогу і турботу дитяча душа і щоб усі ці якості виявлялися в приємних для оточуючих формах поведінки. Найкращого успіху у вихованні культури поведінки дітей старшого дошкільного віку можна досягти за умови поступового цілеспрямованого впливу вихователя та активної підтримки сім'ї. Важливо пам'ятати, що власна поведінка дорослих в тій чи іншій ситуації має великий вплив і є прикладом для наслідування дітьми.